

I höstas genomfördes i Sydsverige försvarsmaktsövning "Sydfront" – den tredje stora övningen för Flygvapnets del under 1982. Den första ("Norrskan") genomfördes i vintras i övre Norrland och beskrevs i FLYGvapenNYTT nr 2/82. Den andra i raden var en milöövning ("Sesam 2") som genomfördes i försomras i Mellansverige.

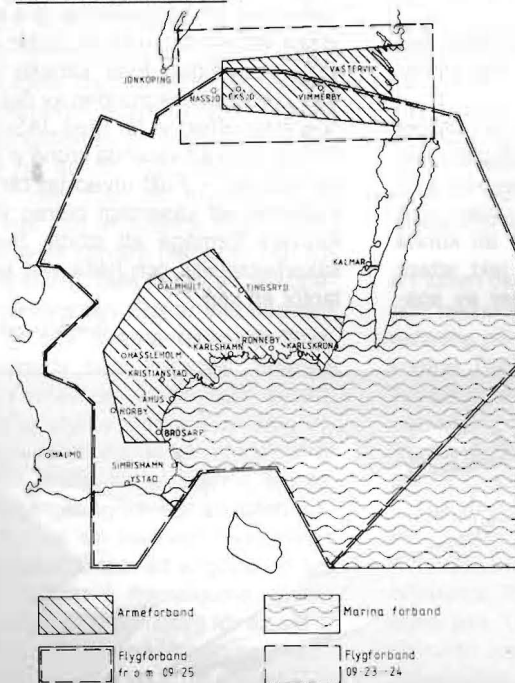

FMÖ del 2 1982

Foto: M.G. Wirth

ÖVNINGSOMRÅDEN

SYD FRONT

Truppförutsättning

Under sommarmånaderna hade strider pågått i centrala och norra Europa.

Sverige hade bevarat sin neutralitet. Risken för att vårt land skulle anfallas hade dock ökat på senare tid och vi hade därför höjt den civila och militära beredskapen. Förband ur alla försvars-

Foto:
Bo Dahlin

Foto: Bo Dahlin

grenar hade kallats in till repetitionsutbildning. De hade bl a särskild utbildning i åtgärder för att skydda sig mot fiendligt flyg och i skydd mot verkan av ABC-stridsmedel. Under september hade främmande stridskrafter flera gånger kränkt svenskt territorium till sjöss och i luften. Fienden inledde 21 september överraskande flyganfall mot södra SVERIGE. Anfallen riktades främst mot flygbaser och mobiliseringsplatser samt mot kustförsvarsanläggningar och förband grupperade längs SMÅLANDS och SKÅNES ostkust samt mot BLEKINGE. Regeringen deklarerade omedelbart att krigstillstånd rådde och anbefalade allmän mobilisering och högsta beredskap för totalförsvaret. Vårt eget luftförsvaret bekämpade de fiendliga anfallsföretagen. Efter hand som våra förband mobiliserats sattes de in i strid. Vissa förband var dock grupperade i anslutning till utbildnings- och övningsplatserna.

Erfarenheter för Flygvapnet

Den för Flygvapnet (FV) ovanligt stora anspänning, där FV i respektive övning personellt och materiellmässigt har deltagit med huvuddelen av sina förband, har kunnat genomföras tack vare föredömlig planläggning och genomförande av alla berörda FV-förband. Totalt sett är resultatet klart tillfredsställande. Flygvapnet har kunnat bevisa sin stora insatsberedskap och flexibilitet – att med önskad effektivitet utgöra en väsentlig del i Sveriges sköld vid eventuellt fiendligt angrepp över våra gränser.

Övergripande övningsändamål var, liksom vid FMÖ "Norrskan", att samöva staber och förband från samtliga försvars-

grenar i samband med en invasion; att lösa uppgifter uppkomna under ett verkligt krigsläge; att genom så realistiskt som möjligt spelad verklighet ge all personal insikt om eget förbands uppgifter samt de krav som därmed uppstår; samt sist men inte minst att för de i övningen engagerade skapa en uppfattning om betydelsen av den egna insatsen – för försvarsmaktens roll i Sveriges säkerhetspolitik.

● ● "Sydfront" var en tillämpad övning. Detta innebar att de övade staberna och förbanden i förväg inte (i detalj) kände till de uppgifter man skulle ställas inför. Därför hade övade chefer stor handlingsfrihet att lösa tilldelade

uppgifter m h t egen bedömning av stridsläget. En "viss" styrning är dock alltid i fredstid nödvändig m h t fredsverksamheten i det civila samhället. Vad avser FV bedöms övningsledningen i huvudsak ha lyckats genomföra styrningen så att alla förbanden upplevt frihet att handla krigstaktiskt riktigt.

De samlade övningsändamålen nödvändiggjorde dock ett bundet förlopp. Därför har "Sydfront" inte helt återspeglat ett fullt realistiskt förlust- och skadeutfall eller reducerat samband för ledning m h t angräparens bekämpning.

En angräparers sannolika insatsmöjligheter mot Sektor Syd har inte fullt ut kunnat efterliknas

Ovan: Del av vaktstyrkan som bevakar bastroppen.

Nedan: Bastroppen på väg till rörlig klargöring.

Ovan: Med bastroppens lordon följer även ny beväpning.

Nedan: Rörlig klargöring av AJ 37 på krigsbas.

JaktViggen under rörlig klargöring.

av anfallsförbanden. I allt väsentligt bör taktik och insatsprinciper emellertid kunna tillskrivas en verklig angripare.

Trots de nämnda begränsningarna bedöms övningen ha givit en god uppfattning om sektorns och attackeskaderns förmåga att lösa sina krigsuppgifter – i varje fall vad gäller övningsändamål.

Övningsändamålen under "Sydfront" innebar för FV:s del bl a:

A) Ledningsförband:

- ♣ Samverkan mellan Sektor Syd och E1 (1. flygeskadern) samt ledning av underställda förband;

- ♣ Samverkan mellan flygförbanden inbördes samt mellan förband och staber, även ur övriga två försvarsgrenar.

B) Flygförband:

- ♣ JaktViggen i luftförsvaret;
- ♣ Spaningsmetodik med SpaningsViggen;
- ♣ Jaktförsvaret i varierade stridsledningsnivåer.

C) Stridsledningsförband:

- ♣ Vidareutnyttjande av FV:s nya radarstationer, PS-860.

D) Basförband:

- ♣ Krigsförbandsövning vid basbataljon;
- ♣ Utnyttjande av Vägbas 90 och reservvägbas;
- ♣ Rörlig klargöring.

● ● Låt oss därefter skärskåda vissa delavsnitt. Vi börjar med:

1) Bastjänst. – Sektor Syd har för första gången i större skala övat rörlig klargöring av flygplan. Rörlig klargöring innebär att klargöringstropparna utrustats med ett antal specialfordon för bränsle, ammunition, kraftförsörjning m m. Tropparna kan från skyddad uppehållsplats snabbt nå fram till den plats där flygplan ställs upp efter landning. Denna metod med växlingar av klargöringsplatser minskar avsevärt risken för utslagning av flygplan och materiel på marken. Övningen har givit övervägande positiva erfarenheter av klargöringstropparnas kapacitet.

Utrymning och förstöring av flygbas har övats. Basförbanden omgrupperades med flyg- och landsvägstransport. Nyttiga erfarenheter erhöles.

Transport av flygande personal i närheten av flygbaserna är (med tanke på sabotage och diversionsförband) ett svårbevärat problem. – På en av krigsbaserna visade skydds kompanichefen mycket stor inlevelse och uppfinningsrikedom för att säkerställa den flygande personalens förflyttning till och från basen. – Bra gjort!

På en annan bas har utbyggnad till Bas 90 påbörjats. I området kring den typ av start- och landningbana som vi har i dagens bassystem byggs ett flertal

Nedan: AJ 37 AttackViggen klargörs & beväpnas av vpl på krigsbas.

s k vägbas 90. Dessa byggs så långt möjligt på befintliga vägar. Detta är tillräckligt för flygplan 37

Viggen och för 90-talets kommande flygplan JAS 39. – Tillgång till många rullbanor, ett varierat utnyttjande av dessa och det stora antalet klargöringsplatser, ökar avsevärt vår uthållighet. – Under "Sydfront" övades uppträdande på vägbaser med flygplan 37 Viggen och 35 Draken.

● ● 2) **Stridsledningstjänst.** – Stril-förbanden förser många kunder med underlag för taktiska beslut. Luftförsvarsorienteringarna till totalförsvaret (bl a innebärande: underlag för alarmering av befolkningen) var mindre bra. Samarbetet med alarmeringsfunktionen har dock fungerat mycket bra.

Strilförbanden leddes av strilbataljonsstaber med delvis ny krigsorganisation. Erfarenheterna av denna är i allt väsentligt positiva. Arbetsformer och ansvarsfördelning mellan strilbataljonsstab och sektorstab har naturligtvis (bl a mot bakgrund av den nya organisationen) utvecklats ytterligare.

Den nya radarn PS-860 har deltagit i övningen. Stationen gav goda möjligheter att upprätthålla radartäckning i svåra motverkans- och störmiljöer. Prestandamässigt motsvarar 860-stationerna våra stora förväntningar.

Utnyttjandet av transportabla sambandsresurser för radio och radiolänk ger god flexibilitet och har under övningen ersatt utslagna radio- och radiolänksta-

Ovan: AJ 37 (med rb 75 Maverick) under start.

Nedan: AJ 37 (med 2 rb 04) startar från vägbas.

tioner, vilket förbättrat uthålligheten. Bra erfarenheter vanns och bra insatser gjordes.

en större övning i Sektor Syd. Samtliga jaktdivisioner (alltså inklusive J 35 Draken) har kunnat utnyttja baserna med god flexibilitet. Under "Sydfront" har över 400 flygplaninsatser gjorts. Ett

● ● 3) **Luftförsvar.** – JaktViggen (JA 37) deltog för första gången i

T h: J 35F Draken under start från krigsvägbas.

Foto (t h + nedan): Bo Ingvar Jönsson

Nedan: Rörlig klargöring av J 35F Draken.

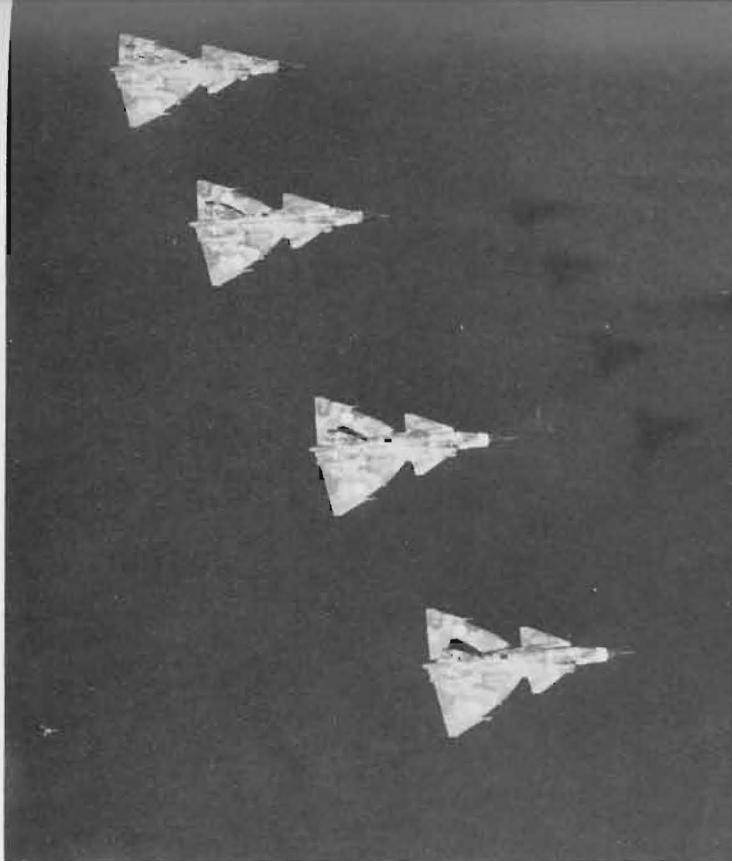

Foto: Owe Gellermark

Foto: Jahn Charleville

Överst i h: JaktViggen (ur F17) under start från länsväg. Foto: N.G. Widh.
Ovan: 4-grupp JA 37 över Östersjön. Foto: Bo Oahlin.

Ovan: JA 37 på krigsbas i väntan på startorder. – Foto: N.G. Widh.

mycket stort antal bekämpningar har kunnat verifieras med utnyttjande av registerutrustning. – I synnerhet JaktViggen har uppvisat en mycket stor bekämpningsförmåga. JA 37 har på ett bra sätt integrerats i sektorns luftförsvar.

Luftvärnssamverkan – syftande till att nå bästa luftförsvareffekt samtidigt som vådabeskjutningar förhindras – har tidigare letts av lv-samverkanschef med stab, direkt underställd MB och

grupperad i Lfc. Lv-samverkanschefen var under övningen försöksvis underställd sektorchefen. Lv-samverkansstaben var uppdelad på sektorstab resp stril-bataljon. Övningen har visat att denna organisationsförändring varit till fördel. Den ger goda möjligheter till direkt samordning mellan luftvärn och flyg. För att luftvärnssamverkan bli en skall resultera i samordnad insats, är det viktigt att fiendens taktik och uppträdande samt läget vid våra

stridskrafter – stril, jakt och luftvärn – fortlopande följs upp.

Övningen har visat att denna samordning är nödvändig och möjlig. Resultatet är gott och ger underlag för fortsatt utbildning och övning.

● ● 4) Flygspaning. – Spaningsverksamhet genomfördes av divisioner bestående av både foto- och havsövervakningsversionerna av Viggen samt av spaningsflyggrupp SK 60. Uppgiften att

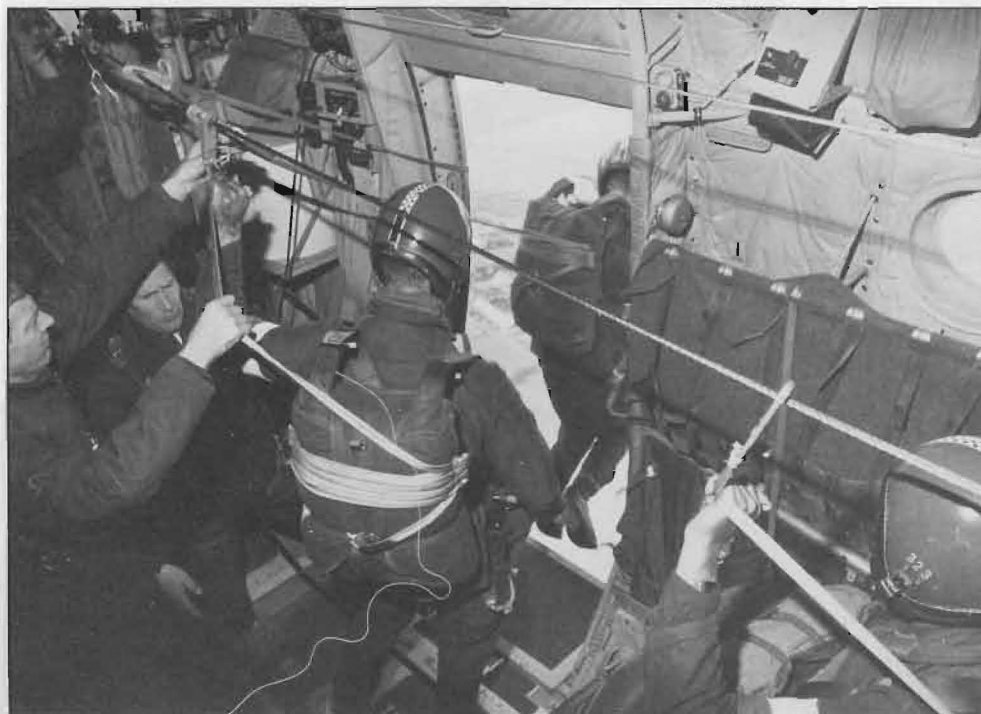

Foto: Jann Björkgren

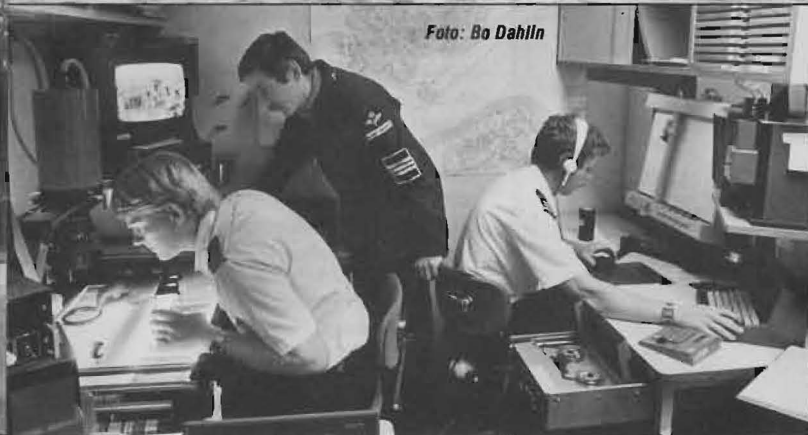

T v: HavsövervakningsViggen under uppdrag. – Nedan: Spaningsförare ur F17 med rotokamratan strax intill.

Foto: Bo Dahlin

Foto: Bo Dahlin

Dvan: Spaningsresultaten granskas i specialutrustade, mobila vagnar.

Ovan: SH 37 SpaningsViggen (havsövervakningsversionen) drar på för start och nytt uppdrag från krigsbas. – Foto: N.G. Widh.

flygspana inom MB S operationsområde var omfattande och ställde därför stora krav på en hård prioritering.

Utom under två nätter (då dåligt väder förhindrade flygspaning) har det samlade underrättelsebehovet kunnat tillgodoses med bra resultat.

● ● 5) **Attack.** Första övningsdagen var attackeskadern insatt i annat militärområde. Därefter blev attackeskadern inlednings-

vis insatt mot mål inom milo S område i begränsad omfattning. Efterhand som invasionshotet ökade beordrades all medeltung attack lyda under MB S för insats mot invasionsföretag.

Attackflygförbanden har i koncentrerade anfall bekämpat såväl invasionsfartyg långt ute till havs som fartyg under urlastning. Maximal insats har även gjorts mot mål inom landstigningsområdet. Den lätta attacken har i direkt samverkan med ar-

méförband genomfört anfall mot mål enligt resp arméförbandschefs intentioner.

Militärbefälhavaren har genom övningens uppläggning helt naturligt valt att kraftsamlat slå mot invasionsstyrkan. MB S order har av attackeskaderstaben omsatts i eskaderorder till berörda attackflygförband.

Vid planläggning av attackflygföretag krävs god samordning. För samordning av anfallsverksamhet inom område där både

Foto: Bo Dahlin

ytattack och attackflyg kan verka måste samverkan ske mellan direkt ansvariga chefer.

Under övningen har E 1 genomfört ca 100 gruppövretag. Resultaten pekar på god verkan, särskilt med hänsyn till delvis försvärande väder.

● ● 6) **Flygsäkerhet.** "Sydfront" har för FV:s del genomförts under tidvis besvärliga väderförhållanden, bl a dimma och låga moln samt hög flyttfågelfrekvens. Trots detta har övningen kunnat genomföras med mycket hög flygsäkerhet.

Det allvarligaste tillbudet inträffade i samband med landning, då ett flygplan S 37 kolliderade med två älgar. – En ljudbang av våda i början av övningen resulterade i ett antal anmälningar med skador, som dock snabbt reglerades. Rapporter om störande överflygningar har i övrigt varit mycket få.

Materiefunktionen har genomgående varit mycket tillfredsställande.

● ● 7) **Sektorstaben** har övats i den nya organisationen. Ny arbetsfördelning i uppföljning och genomförande samt planläggning har tillämpats.

● ● **SAMMANFATTNINGSVIS** kan sägas att bas-, stril- och flygfunktionerna är väl samordnade med varandra och att de enskilda förbanden har visat god förmåga att genomföra strid enligt givna riktlinjer.

Dynamiken i flygoperationer gör att angräparens målval och taktik snabbt kan förändras. Sektorstaben har här en svår uppgift att uppfatta och rätt tolka händelseutvecklingen. På grundval av denna uppföljning måste angräparens handlingsmöjligheter bedömas, så att sektorchefen har hög beredskap för att anpassa basering, stridsledning och inriktning av luftstriden.

En samlad erfarenhet av övningen är att utbildningen i krigstabstjänst för i staberna krigsplacerade chefer bör intensifieras. – Vi bör också ta till vara alla möjligheter att öka kunskaperna om tänkbara angräparens utrustning och taktik. God kunskap härvidlag är en förutsättning för att våra staber skall kunna rätt värdera en angräparens handlingsmöjligheter och åstadkomma bästa försvar mot dessa.

● ● Övningsledningen hade inför övningen särskilt anbefallt att utbildningen i **ABC-skydd** och **Folkrätt** skulle genomföras. Under övningen fanns särskilda spelgrupper som genomförde övningsmoment inom dessa områden. Bl a begärde fienden att få genomföra en ambulansflygning

Övningsledaren genit S-O Olson i samtal med HMK Carl Gustaf.
Foto: Bo Ingvar Jönsson

över svenskt område med mellanlandning på en svensk flygbas.

● ● Bland många andra ansträngningar som gjordes för att följa upp och värdera effekten av "Sydfront" kan nämnas att **Riksrevisionsverket** (RRV) hade en grupp på sju personer insatt för att studera övningen (ur ekonomisk synvinkel). Gruppens arbete är avsett som en förstudie i ett program för att granska försvarets sätt att utvärdera krigsförbandens förmåga att lösa sina uppgifter efter mobilisering. –

RRV:s utvärdering emottas med intresse.

● ● Övningsledningen hade före övningen deklarerat att den inte skulle ges uppvisningskaraktär och att särskilda förevisningar inte skulle anordnas. Vissa moment, främst stridsskjutningarna, blev dock så att säga automatiskt lämpliga besöksobjekt. Därför kunde delar av "Sydfront" följas av bortom 1.000 gäster fördelade på 800 (!) besöksgrupper. Hans Majestät Konungen hade t ex avdelat två och en halv dag för att följa övningen. Bl a besök-

Flertalet moment i underhållstjänsten bedrevs så långt var möjligt på samma sätt som i krig, bl a omhändertagande av skadade och sjuktransporter inom och från stridsområdet. Övning i kirurgisk kirurgi genomfördes i anslutning till dessa moment. – Foto: Bo Ingvar Jönsson.

te HMK en krigsflygbas och studerade stridsskjutningen på Ravlunda pansarskjutfält, där attackeskadern med erkänd sekundprecision och en fulltalig pansarbataljon med kraft kunde slå tillbaka den landstigande, fientliga styrkan.

● ● Massmedierna visade ett mycket stort intresse för "Sydfront". Till övervägande del redovisade journalisterna sina intryck sakligt och initierat. Lokalradion i Kristianstad producerade ett särskilt program "Radio Sydfront", som sändes direkt efter det ordinarie lokalradioblocket under ca halvtimmen. Dessa sändningar genomfördes under fyra dagar. Utöver dessa sändes telefonväktarprogram med milostabschefen före övningen och med militärbefälhavaren efter övningen. Genom eterprogrammen framgick bl a att folk ur hemvärnet och civilförsvaret anmälde intresse att få delta i liknande storövningar.

Vid milostaben hade en krigsorganiserad informationsavdelning upprättats, vilken bl a bestod av inkallade, krigsplacerade journalister från skåneområdet. Därifrån försågs massmedierna med basfakta. Dessutom utgav man tre utgåvor av en speciell övningstidning benämnd *Sydfront*. Däri uttalade övningsledaren efter övningen bl a:

"På det hela taget har det varit en bra övning. Men jag är medveten om att allt inte har gått friktionsfritt. En del brister får skyllas på mig som övningsledare. Andra bär Ni som varit övande själva skulden till. Åter andra är orsakade av opåverkbara omständigheter." – "Övningen visar oss själva – och omvärlden – vad vi kan och vad vi vill med vårt försvar. "Sydfront" har omfattat förband ur alla vapenslag i södra Sverige. För oss som har vår dagliga gärning inom försvaret gäller det att åtgärda det som brustit och ta vara på det som gått så bra att vi når vårt mål med försvaret: Att vara fredsbevarande och i en krisituation hålla oss utanför kriget genom att vår neutralitet respekteras. Det skall kosta för mycket att angripa oss."

● ● Nästa försvarsmaktövning genomförs hösten -83, då i östra Mellansverige. Även om förutsättningen blir annorlunda krigsspelsmässigt, kommer erfarenheterna från 1982 års övningar då att kunna utnyttjas för att ytterligare stärka samoperationerna mellan våra tre försvarsgrevar. Därefter följer så årsvis nya försvarsmaktövningar enligt fastställd ÖB-plan. ■